

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 9/2011 vp

Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2010

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 14 päivänä syyskuuta 2011 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi Eduskunnan pankkivaltuuston kertomuksen 2010 (K 14/2011 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- pankkivaltuuston puheenjohtaja vuonna 2010 Timo Kalli
- pankkivaltuuston puheenjohtaja vuonna 2011 Ben Zyskowicz.

Talousvaliokunta järjesti Eduskunnan pankkivaltuuston kertomuksen 2010 käsittelyyn liittyen 14.10.2011 Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan julkisen kuulemisen. Kuultavina olivat pääjohtaja Erkki Liikanen Suomen Pankista ja johtaja Anneli Tuominen Finanssivalvonnasta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

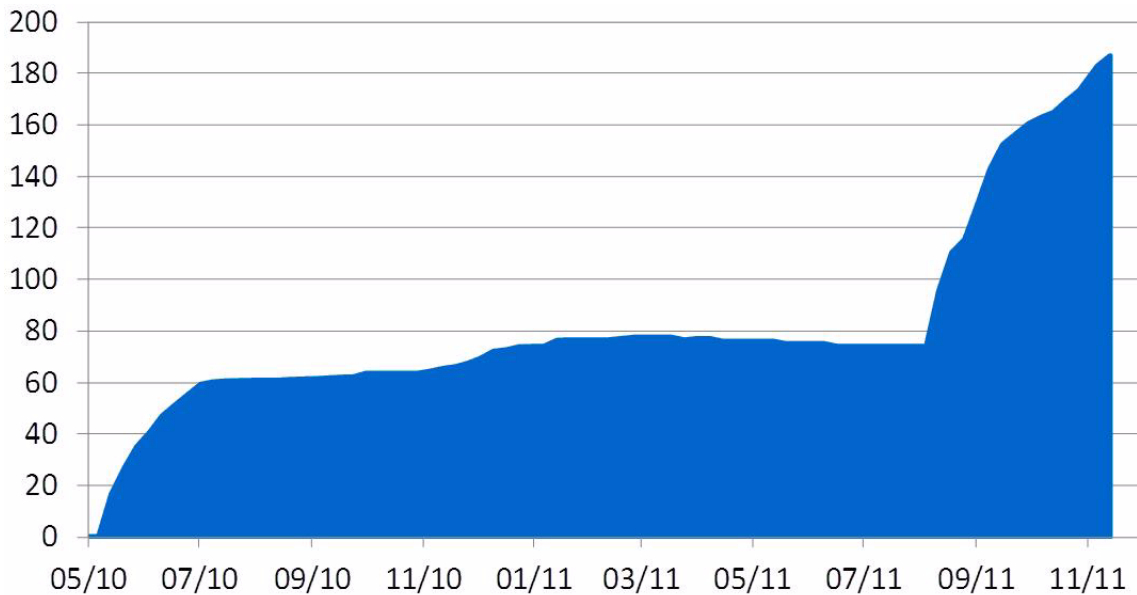
Perustelut

Eurojärjestelmän arvopaperiohjelma

Eurojärjestelmä aloitti arvopaperimarkkinaohjelman toukokuussa 2010. Ohjelman mukaan eurojärjestelmän keskuspankit voivat ostaa julkisia tai yksityisiä joukkovelkakirjoja jälki-

markkinoilta turvatakseen rahapolitiikan välittymisen. Ostojen määrä nousi lyhyessä ajassa 60 miljardiin euroon. Pitkän tasaisen vaiheen jälkeen ostojen määrä kasvoi tämän vuoden syksyllä. Ohjelman mukaisten ostojen määrä oli 203,3 miljardia euroa 25.11.2011.

TaVM 9/2011 vp — K 14/2011 vp

Kuva: Eurojärjestelmän arvopaperiohjelman mukaiset ostot, 10.5.2010—20.11.2011, mrd. euroa (Lähde: EKP)

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 123 artiklassa ja Euroopan keskuspankkijärjestelmän (EKPJ) ja Euroopan keskuspankin (EKP) perussäännön 21 artiklassa säädetään julkisen rahoituksen kiellosta. Vastaavanlainen julkisen rahoituksen kiello on Suomen Pankista annetun lain 6 §:ssä. Kaikissa edellä mainituissa säännöksissä kielletään hankkimasta suoraan EU:n jäsenvaltioilta ja muilta julkisyhteisöiltä myös niiden velkasitoumuksia. Säännösten mukaan joukkovelkakirjojen oston jälkimarkkinoilta on tulkittu olevan mahdollista.

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 127 artiklan ja EKPJ:n ja EKP:n perussäännön 2 artiklan mukaan EKPJ:n ensisijaisena tavoitteena on ylläpitää hintatason vakautta. Vastaava säännös on Suomen Pankista annetun lain 2 §:ssä.

Euroopan keskuspankin pääjohtaja Mario Draghi sanoi 3.11.2011 lehdistötilaisuudessa EKP:n neuvoston kokouksen jälkeen, että rahapolitiikalla on edelleen ylläpidettävä hintavakautta keskipitkällä aikavälillä, mikä varmistaa euroalueen inflaatio-odotusten pysymisen tiukasti EKP:n tavoitteen mukaisina eli että inflaa-

tio on keskipitkällä aikavälillä alle 2 prosentin mutta lähellä sitä. Pääjohtajan mukaan tämä on välttämätöntä, jotta rahapolitiikalla voidaan tukea talouskasvua ja uusien työpaikkojen luomista euroalueella. Lisäksi hän totesi, että likviditeetin tarjonta ja rahoitusoperaatioissa sovellettavat jakoperiaatteet varmistavat edelleen, että euroalueen pankeilla ei ole likviditeettirajoitteita. Kaikki vakavien rahoitusmarkkinajännitteiden aikana toteutetut epätavanomaiset rahapoliittiset toimet ovat luonteeltaan tilapäisiä.

EKP:n joukkovelkakirjojen ostoista jälkimarkkinoilta on lausuttu mielipiteitä laidasta laitaan. Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan joissakin piireissä on suhtauduttu varauksella kriisivaltioiden joukkovelkakirjojen ostoon jälkimarkkinoilta. Näiden maiden tulisi itse ratkaista ongelmansa. Mm. eräät tutkijat ovat olleet taas sitä mieltä, että vain EKP pystyy ratkaisemaan kriisit ostamalla joukkovelkakirjoja.

EKP:n linjan määrittelee EKP:n neuvosto. Edellä mainitun sopimuksen (130 artikla) ja perussäännön (7 artikla) mukaan EKP tai kansallinen keskuspankki taikka niiden päätöksenteko-

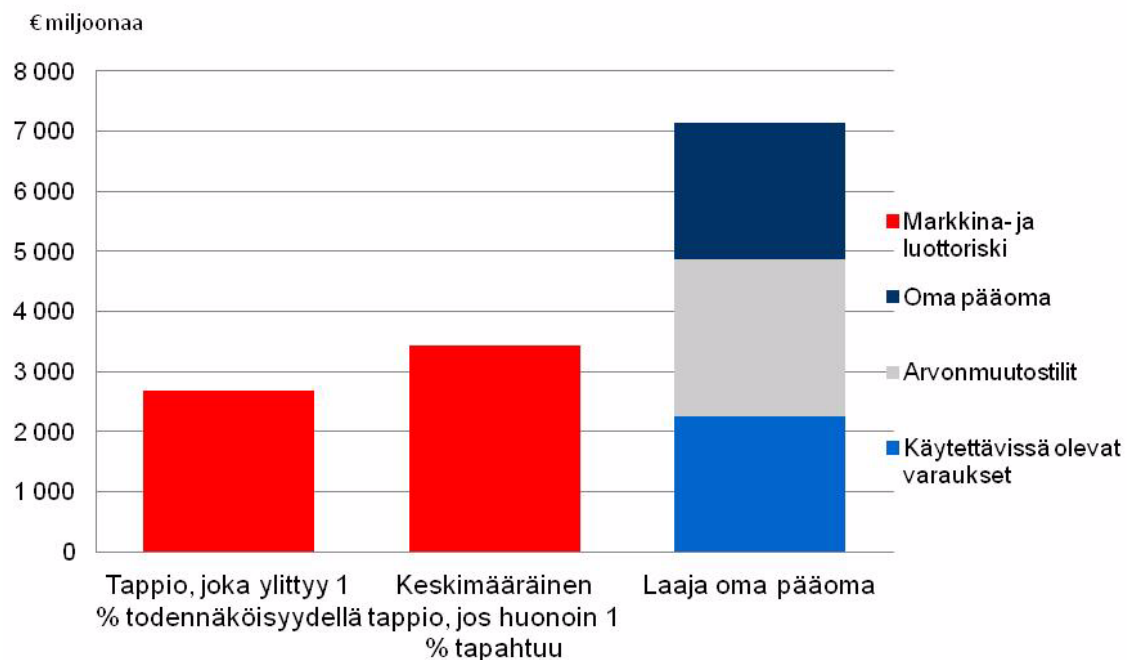
elimen jäsen ei saa pyytää tai ottaa vastaan ohjeita ulkopuolisilta. Vastaavanlainen säännös on Suomen Pankista annetun lain 4 §:ssä. Suomen Pankki tai sen toimielimen jäsen saa pyytää tai ottaa vastaan määräyksiä vain EKP:ltä.

Suomen Pankin ohjelman puitteissa suorittamat ostot sisältyvät pankin Rahapolitiikan arvopaperit -tase-erään. Marraskuun lopussa tase-erän suuruus oli 4 469 miljoonaa euroa, josta arvopaperimarkkinoita koskevan ohjelman mukaiset ostot olivat 3 599 miljoonaa euroa. Rahapolitiikan arvopaperit -tase-erät olivat 522 miljoonaa euroa vuonna 2009 ja 2 200 miljoonaa euroa vuonna 2010. Euromaiden ostot jakaantuvat suunnilleen kunkin maan pääoma-avaimen mukaan. Suomen osuus EKP:n pääomasta eli ns. pääoma-avain on 1,8 prosenttia. Ostettujen jouk-

kovelkakirjojen jakautuminen liikkeeseenlaskijamaiden mukaan ei ole julkista tietoa. Joukkovelkakirjojen ostot näkyvät Suomen Pankin kuukausitaseen rivillä 7.1.

Suomen Pankin kokonaisrahoitusriskit ja riskipuskurit

Alla oleva kuva kertoo Suomen Pankin riskipuskureiden koon (laaja oma pääoma) ja jakauman 30.9.2011. Punaiset pylväät kertovat taseeseen liittyvän kokonaisrahoitusriskin. Tunnusluku on laskettu rahoitustoimialalla paljon käytettyjen arviointimallien avulla. Puskurit riittävät kattamaan tappion, jonka toteutumisen todennäköisyys on enintään 1 %.

Lähde: Suomen Pankki

Keskuspankkitoiminnassa riskejä ja tappioita ei voida kokonaan välttää. Tappioihin varaudutaan taseen varauksilla (riskipuskureilla). Riskit liittyvät sijoitusvarallisuuteen (valuutta- ja euro-salkku) ja rahapolitiikan toteutukseen. Kokonaisriskeistä 40 prosenttia (30.9.2011) tulee

luottoriskistä, joka muodostuu pääosin rahapolitiikan operaatioiden riskeistä. Muu osa tulee markkinariskeistä, jotka seuraavat varallisuuden korkoriskistä sekä valuuttavarannon ja kulan arvon vaihteluista.

Riskien pitämiseksi hallinnassa:

— Rahapolitiikan jälleenrahoitusoperaatioille vaaditaan täysi vakuus ja vakuuksien riittävyys arvioidaan päivittäin.

— Katettujen velkakirjojen osto-ohjelman velkakirjat ovat vakuudellisia.

— Velkakirjamarkkinaohjelmassa ostot tehdään jälkimarkkinoilta markkinahintaan.

— Valuuttariskin hallinta (valuuttajakauma, valuuttavarannon koko)

— Korkoriskin hallinta (riskilimiitit)

— Luottoriskin hallinta (limiitit, hajautus ja luottokelpoisuusvaatimus)

— Riskilähteiden stressi- ja skenaarioanalyysit

— Riskilähteet kootaan kokonaisrahoitusriskiksi. Riskit yhteismitallistetaan vakiintuneiden käytäntöjen mukaisten arviointivälineiden avulla (Value at Risk).

Suomen rahoitusosuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa (IMF)

Suomen jäsenosuus Kansainvälisessä valuuttarahastossa on 0,53 prosenttia, 1 263,8 miljoonaa valuuttarahaston tilivaluuttaa eli erityistä nosto-oikeutta (SDR), eli noin 1 478,5 miljoonaa euroa (21.11.2011 SDR:n keskipurssi 1,1699 euroa).

Hallituksen esityksen HE 62/2011 vp — VaVM 17/2011 vp pohjalta eduskunta on antanut 30.11.2011 suostumuksen Suomen jäsenosuuden korottamiseen Kansainvälisessä valuuttarahastossa kaksinkertaiseksi 2 410,6 miljoonaa SDR:ään eli noin 2 820,16 miljoonaa euroon. Jäsenosuuden korottamisen maksaa Suomen Pankki omilla varoillaan. Eduskunnan suostumus on annettu myös valtiontakuun antamiseen Suomen Pankille mahdollisesti aiheutuvien tappioiden varalta. Vanhat jäsenosuuksien korotuksiin liittyvät vastuusitoumukset on samalla kumottu.

Korotuksen jälkeen valuuttarahaston jäsenosuuksien kokonaismäärä on 476,8 miljardia SDR:ää eli noin 557,8 miljardia euroa. Jäsenosuustarkistusta ja samalla johtokuntaudistusta koskeva ratifiointiprosessi on jäsenmaissa kesken.

Suomen Pankista saadun tiedon mukaan valuuttarahaston likviditeetti on tällä hetkellä noin 250 miljardia SDR:ää eli noin 292,5 miljardia euroa.

Suomi on osallistunut valuuttarahaston varojen kasvattamiseen osallistumalla uuteen lainajärjestelyyn (NAB, New Arrangement to Borrow). Suomen osuus järjestelystä on 2 230 miljoonaa SDR:ää eli noin 2 608,8 miljoonaa euroa. Valtioneuvosto on antanut eduskunnan suostumuksen perusteella omavelkaisen takauksen valuuttarahastolle annettavien lainojen vakuudeksi (HE 9/2010 vp).

Suomen Pankki vastaa Suomen valtion jäsenyyteen liittyvistä tehtävistä valuuttarahastossa. Suomen Pankin pääjohtaja Erkki Liikanen on Suomen edustajana valuuttarahaston hallintoneuvostossa.

Euroopan keskuspankin valvonta

EKP:n perussäännön mukaan riippumattomat ulkopuoliset tilintarkastajat tarkastavat EKP:n ja kansallisten keskuspankkien tilit. Tilintarkastajilla on oikeus tarkastaa koko kirjanpito ja kaikki tilit sekä oikeus saada kaikki tiedot pankkien toiminnasta. EKP:n tilintarkastajana toimii vuoteen 2012 ulottuvan sopimuksen perusteella PricewaterhouseCoopers AG. Perussäännössä tarkoitettuna Suomen Pankin tilintarkastajana toimii KPMG Oy.

Euroopan tilintarkastustuomioistuin tarkastaa EKP:n hallinnon tehokkuuden. Tilintarkastustuomioistuimen vuotuinen raportti ja EKP:n vastaus siihen julkaistaan EKP:n verkkosivuilla ja EU:n virallisessa lehdessä (viimeinen 2011/ C 31/01: Henkilöstöhallinto Euroopan keskuspankissa ja Euroopan keskuspankin vastaukset).

Lisäksi EKP:ssä on järjestetty sisäinen valvonta ja riskien seuranta yksikkökohtaisesti monitasoisesti sekä riippumattomasti johtokunnan toimeksiannosta. EKP:llä on oma tarkastuskomitea, jonka tehtävänä on parantaa EKP:n ja koko eurojärjestelmän hallinto- ja valvontajärjestelyjä. Siihen kuuluu kolme EKP:n neuvoston jäsentä. Puheenjohtajana toimii pääjohtaja Erkki Liikanen.

Euroalueen huippukokous 26.10.2011

Euroalueen huippukokouksessa 26.10.2011 sovittiin toimenpiteistä, joilla palautetaan luottamus ja poistetaan nykyisiä jännitteitä rahoitusmarkkinoilla (SN 4099/11). Huippukokouksen päätöksissä on 7 kohtaa. Samalla annettiin julkilausuma, jossa käsitellään julkisen talouden vakauttamista, vaikeuksissa olevien maiden tukemista sekä euroalueen maiden ohjauksen ja hallinnan vahvistamista.

Huippukokouksessa mm. sovittiin, että Kreikalle laaditaan vuoden 2011 loppuun mennessä uusi EU:n ja IMF:n monivuotinen ohjelma, jonka rahoituskapasiteetti on korkeintaan 100 miljardia euroa ja joka sisältää vapaaehtoisen velkajärjestelyn. Ohjelman toteuttamisen seuranta tehostetaan perustamalla paikan päälle valvontajärjestely. Uudistusten toteuttamisen seuranta vahvistetaan. ERVV:n resursseja tehostetaan kasvattamatta välineen tukena olevia takauksia.

Suomen valtion osallistuminen tukiohjelmiin ja sitoumukset

Liitteessä 1 on ajantasainen kaavio ERVV:n ja ERVM:n kokonaisvastuista sekä Suomen osuudesta. ERVV:n takauksen enimmäismäärä on 780 miljardia euroa, josta Suomen osuus on 13,974 miljardia euroa. Valtioneuvosto voi antaa valtiotakauksia kullekin joukkovelkakirjalainalle ja muulle velkasitoumukselle, jonka ERVV laskee liikkeeseen, sekä niihin liittyville sopimuksille ja sitoumuksille. Ennen takauspäätöksen tekemistä valtioneuvoston on annettava eduskunnalle tiedonanto, jolloin eduskunta voi ottaa kantaa takauksen myöntämiseen.

Euroopan rahoitusvakausväline (ERVV) on Luxemburgin lain mukainen osakeyhtiö, jonka osakkeita euroalueen valtiot omistavat EKP:n pääomaosuutensa mukaisessa suhteessa. ERVV

voi antaa sellaiselle euroalueeseen kuuluvalla valtiolle lainaa, jolla on voimassa oleva sopeutusohjelma. ERVV:n puitesopimuksen muutoksen (HE 31/2011 vp) tultua voimaan euroalueeseen kuuluvalla valtiolle voidaan antaa myös ennakollista tukea sekä lainaa sen rahoituslaitosten pääomittamista varten. Lisäksi ERVV voi poikkeuksellisesti hankkia euroalueeseen kuuluvan valtion joukkovelkakirjoja jälkimarkkinoilta.

Liitteessä on tiedot sitoumuksista Latvian, Islannin, Kreikan, Irlannin ja Portugalin rahoitusohjelmiin. Suomen lainasitoumukset ovat yhteensä 2 124 miljoonaa euroa ja takaussitoumus ERVV:lle 1 830 miljoonaa euroa. Liitteessä näkyvät maakohtaiset tiedot.

Pankkivaltuuston päätelmä

Pankkivaltuuston tehtävistä säädetään Suomen Pankista annetun lain 11 §:ssä. Talousvaliokunnalle annetun tiedon mukaan pankkivaltuusto seuraa jatkuvasti Suomen Pankin riskejä ja on saanut niistä riittävästi tietoa. Nykyisen tiedon mukaan pankin käytettävissä olevat varaukset riittävät mahdollisesti realisoituvien riskien kattamiseen, eikä pankilla ole tarvetta kääntyä eduskunnan puoleen lisärahoituksen saamiseksi. Perustuslain 91 §:n mukaan Suomen Pankki toimii eduskunnan takuulla, mikä tarkoittaa sitä, että eduskunta vastaa viime kädessä Suomen Pankin taloudellisista velvoitteista. Lähtökohtana on oltava, että tähän tilanteeseen ei ajauduta.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi kannanoton,

että eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomuksen johdosta.

TaVM 9/2011 vp — K 14/2011 vp

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Mauri Pekkarinen /kesk	Jukka Kärnä /sd
vpj.	Marjo Matikainen-Kallström /kok	Päivi Lipponen /sd
jäs.	Lars Erik Gästgivers /r	Jari Myllykoski /vas
	James Hirvisaari /ps	Sirpa Paatero /sd
	Johanna Karimäki /vihr	Arto Pirttilahti /kesk (osittain)
	Pia Kauma /kok	Juha Sipilä /kesk.
	Miapetra Kumpula-Natri /sd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.

Suomen valtion osallistuminen EU:n valtioiden lainoitusohjelmiin vuosina 2008–2011, milj. euroa (yhteenveto, 10/2011)

1) ERVV:n ja ERVM:n kokonaisvastuu, josta ERVV:n takauksen käyttö vaatii aina eduskunnan erillisen päätöksen

	Määrä	Suomen osuus
Takaus	ERVV	780000
		13974
EU:n budjetista	ERVV	60000
		960

Eduskunnan hyväksymä enimmäismäärä, jonka käyttöä eduskunta päättää.

Laskennallinen enimmäismäärä

2) Rahoitusohjelmat EU:n tai ETA:n jäsenvaltioihin 2008-2011, laina- ja takauksituumukset koko ohjelman ajalta, miljoonaa €

	SITOU- MUKSET		IMF	WB	ERVM	ERVV	POHJOIS MAAT PL.		SUOMI josta maksettu, 8/2011, m€	SUOMI josta korotuloo 8/2011, m€	SUOMI TAKAUS- SITOUKUS ERVV:LLE
	YHTEENSÄ						SUOMI	UK			
LATVIA	7100	1700	400			3100	1576		324		
ISLANTI	3266	1491					1455		320	160	7,02
KREIKKA	110000	30000				78520			1480	890	16,97
IRLANTI	67500	22500			22500	17700	1000	3800			760
PORTUGALI	78000	26000			26000	26000					1070
YHT	265866	81691	400		48500	43700	4031	3800	2124		1830

Lähde: Valtiovarainministeriö